

Gospodar in gospodinja

LETO 1936

22. JANUARJA

ŠTEV. 4.

Velikost, zemlja in lega vrta

V zadnjem članku smo skušali dokazati, da je vrt pri vsaki hiši tudi na kmetih potreben. Naj slede sedaj še nekateri nasveti in ugotovitve glede velikosti in nekaterih drugih važnih okolnosti, na katere se je ozirati pri napravi novega ali preureditve starega vrta.

1. **Velikost** vrta naj bi bila v nekakem razmerju s številom družinskih članov, in v soglasju s hišnim gospodarstvom vobče. V splošnem velja pravilo, da je boljše imeti majhen, lepo obdelan, nego velik, a zanemarjen vrt. Opazujemo, da so vrtovi po kmetih vendarle premajhni, najbrže zato, ker marsikateri zelenjadi kmetje še ne poznajo, ali ne marajo zanjo; kar pa potrebujejo, pridelujejo povečini na bližnji njivi. Na vrtičku poleg hiše pridelujejo spomladi sadike, pozneje nekaj solate, kumar in morebiti še betev peteršilja in zelene. Proti jeseni sejejo in sade kvečjemu še endivijo in motovile. To je pa premalo.

Za manjšo družino je 200—300 kv. metrov = 2—3 are velik vrt ravno pravišen. Tolik prostor se obdelava mimogrede, brez kake bistvene zamude časa in brez stroškov. 300—500 kv. metrov = 3 do 5 arov bi zadostovalo srednjeveliki družini. Tudi tako velik vrt bi se še obdelal brez težave, če je pri hiši količkanj zmisla za vrtnarstvo. Vrt, ki meri 5—10 arov, prištevamo pa že k večjim vrtom, ki povzročajo nekaj več dela in stroškov, zlasti ako so lepo urejeni in okrašeni.

2. **Vrtna zemlja** je za povoljno uspevanje zelenjadi in okrasnega rastlinja odločilnega pomena. Iz skušnje vemo, da raste nežna in okusna zelenjad samo na globoki, rodovitni, nepretežki, črni vrtni zemlji. Ko presojava vrtno zemljo, moramo imeti pred očmi **zgor-njo**, takoiimenovano **kulturno** in pa pod njo ležečo **spodnjo**, mrtvo plast. Dobra vrtna zemlja je drobčea se temna črnica, ki se hitro ogreje, na po-

vršju kmalu osuši, v notranjosti pa dolgo drži vlago. Taka zemlja **vsrkava** in **pridržuje** najvažnejše redilne snovi in se izlahka navzame ogljikove kisline, vodnih hlapov itd. Poleg tega mora biti vrtna zemlja **luknjičava**, da se more po njej iz spodnjih plasti dvigati voda, ki ob suši napaja rastline. Udelana, dobra vrtna zemlja **sprejema** in **drži** mnogo vode in se le počasi izsuši. Tudi **barva** zemlje ni brez pomena. Čimbolj je temna, tem toplejša je in tem ugodnejša za vrtno namene. Iz barve zemlje sklepamo, koliko ima v sebi **sprstenine** (humusa), ki je vlevažen sestojni del vsake zemlje. Gornja, obdelana plast zemlje naj bi bila vsaj **30 cm debela**, kajti plitvine jako občutijo sušo in jih moramo močno zalivati.

Važna je pa tudi **spodnja**, mrtva plast. Najbolj ugodna je taka sestava, ki propušča deževnico, kolikor je je odveč, obenem jo pa tudi pridržuje za čas potrebe (suše). Prodnata tla so sicer ugodna v toliko, ker hitro odvajajo vodo, ki je odveč, neugodna so pa zato, ker propuščajo vso vodo, tako da korenine nimajo v njej nobenega prihranka za dobo suše. Mnogo neugodnejša pa je nepropustna, glinasta spodnja plast, ki vode sploh ne propušča ali pa vsaj prepočasno. V obeh slučajih take zemlje izboljšamo ako čim višje dvignemo kulturno plast z napeljavo dobre prsti. Premoker ali celo zamočvirjen svet nikakor ne sodi za vrt, ako se ne da osušiti, kajti taka zemlja se skisa in v njej ne uspeva skoro nobena vrtna rastlina. Tu ne pomaga še tako močno gnojenje in še tako pravilno obdelovanje. Šele potem, ko je zemljišče osušeno, prideta do veljave gnoj in obdelovanje.

Vrtno zemljo ne najdemo nikjer v prirodi, ampak si jo moramo tekoma let šele pripraviti s **temeljitim obdelovanjem** ter z **obilnim gnojenjem** z narav-

nimi gnojili (hlevski gnoj, kompost). Močno, pretežno zemljo tudi izboljšamo, ako ji primešamo drobnega peska, pepela, zlasti pa z obilnim živalskim gnojem. Posebno ji ugaja, ako jo na jesen globoko preštihamo in pustimo čez zimo v kepah, da na glokobo premrzne. Vsako tretje ali vsaj četrto jesen jo pa potrosimo z živim apnom, ki ga takoj temeljito podkopljimo. Nove vrtno zemlje ne skušajmo izboljšavati z umetnimi gnojili. S takim gnojenjem bi jo le poslabšali. Umetna gnojila se s pridom uporabljajo šele pozneje, ko je zemlja že udelana in z naravnimi gnojili izboljšana in založena s sprstenino.

3. **Lego** zemljišča presojava glede na položnost (ravna ali bregovita), glede na vetrove (zavetna ali vetrovna) in slednjč glede na poslopja, ki so

Satni okvirji

Bistvena odlika modernih panjev je premično satovje, za katero je treba pripraviti lesene okvirje. Brez te imenitne naprave bi bil moderen panj komaj kaj boljši od kranjiča. Dandanes čebelar z lahkoto pobere iz slehernega panja nove vrste vse satovje, ne da bi bilo treba kaj izpodrezavati ali podirati in — kar je še važnejše — vse sate spet lahko zloži nazaj v panje, jih med seboj zamenjava, lahko pomeša sate iz enega panja po sosednih panjih in podobno. Pri našem AŽ panju pa lahko satovje prestavlja tudi iz plodišča v medišče in obratno. Ravno v teh raznih možnostih je skrita vsa velika prednost in pomembnost sodobnega panja s premičnim ustrojem. In vprav na teh odlikah panja slone vse mogoče oblike in načini moderne čebelarjenja, ki se od prejšnjega razlikujejo v mnogočem. Jasno je pa na prvi pogled, da morajo biti okvirji tako izdelani in v panjih tako nameščeni, da jih je moči z lahkoto vsak čas odvzeti in spet uriniti; skratka: **na popolni in lahko izvedljivi premičnosti okvirjev stoji in pade sodobno čebelarstvo.**

Kaj sledi iz te ugotovitve? Še bolj kakor panje izdelujejo čebelarji sami satnike. Prej kakor panj se obrabijo, polomijo, pa je treba novih. Kdo bi jih aaročal, ko vendar ni velika umetnost

v bližini. Samo ob sebi je umevno, da je za vrt najugodnejše zemljišče v **ravnini**, ali če je le malo proti jugu nagnjeno, ako ima **ves dan solnce**, da je v **zavetju** in v **neposredni bližini** hiše. Seveda so to najidealnejše zahteve, ki so pa malokje vse skupaj. Ako so splojnene vsaj dve ali tri, je zemljišče uporabno. Glavno je, da ima kolikor mogoče solnčno lego, da ni preveč nagnjeno in da je v bližini hiše. Kjer le količakaj mogoče, naj se vrt priredi tik ob južni, jugovzhodni, ali jugozapadni steni hiše ali pa kakega gospodarskega poslopja. Take lege so solnčne, zavetne in posebno prikladne za obdelovanje. Brežinaste lege popravimo na ta način, da jih izravnamo s terasami (s stopničastimi pobočji). Zelo ugodno je, ako je v bližini vrta voda za zalivanje. **H.**

jih narediti! Prav zares ni umetnost takole na prvi pogled — pa je vendar umetnost! Bog se usmili, koliko slabih satnikov (= satnih okvirjev z izdelanim satovjem) človek najde po čebelnjakih! Kar smili se ti čebelar, ki mora imeti ž njimi opravka. Ko je satne okvirčke delal, si je mislil: »Za toliko, kolikor je črnega za nohtom gori ali doli!« in je naredil tisto nesrečo. Ko so bile pa čebele na njem in je moral z vso močjo vleči, da ga je izdrl iz panja, je bil kes prepozen. Tudi za črno za nohtom gre! Okvirji morajo biti kakor soldi, 42×26 cm zunaj merjeno. V notranji svetlobi je pač lahko zaradi različne debeline lesa mera drugačna za kakšne milimetre, zunaj pa nič. Zato je natančno izdelovanje nemogoče brez šablone (modela) v kateri se letvice našagajo. Vse mora biti razžagano točno v pravem kotu, sicer se sam pri zbijanju ne ujema in se okvir zveži. Vegasti pa niso za rabo. Zastran debeline letvic so sodbe različne. Navadno uporabljamo za zgornjo in spodnjo stranico močnejši les (do 1 cm) za skončni pa tanjši. Lahko so pa tudi vse enako močne, vendar prešibke ne smejo biti, da jih žica preveč ne skrivi. Žlebič v zgornji letvici za vdolavo satnice ni nujno potreben. Zgornji rob satnice je itak treba z voskom prilepiti k letvici,

da drži, kadar čebele sedejo nanjo.

Sirina letvice je točno določena na 2,5 cm in je treba to mero natanko držati. Toliko je namreč široko oz. debelo satovje. Na noben način ne smejo biti širje, ker bi se potem zmanjšala razdalja (razstoj) med okvirji, pa tudi v razstojišča ne bi pristojala. Letvice, ki iz njih zbijamo okvirje, morajo biti brez grč. Na grčah se okvirji lomijo! Za zbijanje uporabljajmo dolge pa tenke žeblje. Takšni ne koljejo lesa, pa dobro držijo. Na vsakem vogalu morata biti dva — samo eden ne drži

dovolj. Izdelanih okvirjev ne kaže puščati v nemar, dokler niso že v panju. Prav radi se vežijo. Zato jih naložimo drugega na drugega in po kašnih 15 do 20 z motvozom zvezemo ter položimo na ploskev. Zico potegnemo šele tik pred uporabo. Na isti način ravnamo s starimi še porabnimi okvirji, ki jih ne gre zametavati, dokler nam morejo služiti. — Ako se hočeš prepričati o kakovosti čebelarja — kar okvirje pogledj! Če so vsi do pike enaki, lepo urejeno shranjeni in očiščeni: kar ponemaj ga!

Zvišajte pridelke svojih travnikov

Travniki je mati njive. — Tako pravi star kmetijski pregovor. In to po pravici, kajti: travniki da živini krmo, živina napravi gnoj, gnoj pa dvigne rodovitnost njiv. Zaraditega se je na vseh boljših gospodarstvih začel napredek s tem, da se je najprej izboljšalo travnike. Tudi na naših kmetijah se je v tem pogledu storilo že marsikaj, toda žal še mnogo premalo, da bi bilo mogoče govoriti o naprednem gospodarstvu v travništvu.

Travnikov imamo sicer dovolj; tuda če pregledamo njih pridelke, ne samo po uradni statistiki, ampak tudi na kmetijah, se moramo naravnost zgroziti, kako malo nam ta zemlja vrže. Naj pa še ocenimo kakovost pridelanega sena, tedaj izgleda donos še slabši. Pri pridelovanju travniške krme je namreč vpoštevatni ne samo njeno množino, ampak tudi njeno kakovost, ki je v največji meri odvisna od njenih beljakovin. Da je ta hranilna snov merodajna za dobroto sena, je dobro znano vsakemu živinorejcu, ki ceni mnogo več klajo, v kateri je mnogo travniške detelje, nego one brez nje. Detelja namreč vsebuje največ beljakovin, zato napravi seno bolj tečno. Detelja pa raste zlasti tam, kjer dobi v zemlji mnogo fosforne kisline in apna (kostna moka, superfosfat, Tomaževe žlindre). Ni čudno torej, če se je koncem minulega stoletja uporaba Tomaževe žlindre in kajnita pri nas v kratki dobi tako razširila, kakor nobenih drugih gnojih. Kmetje so namreč opazili, da na gnojenih travnikih ne samo trava bujno rase, ampak da se

tudi detelje zelo pomnožijo, vsled česar je seno iz takih zemljišč bolj tečno in mlečno. Zato moramo pri izboljšanju travnikov imeti pred oči oboje ciljev: zvišanje množine pridelka in pridobivanje bolj belkovicnaste krme.

Zakaj pa imamo toliko travnikov, ki so slabo obraščeni, dajo zelo malo pridelka in še tega netečnega? Temu je največkrat kriva slaba godnost tal, ki ima izvor v neprimerni preskrbi zemlje z vodo: bodisi, da je v njej vode preveč ali premalo, bodisi da se ta v zemlji ne ohrani. V takih primerih je pač zemljo osušiti oziroma jo namakati; pogosto pa zadostuje že to, da jo pred zimo temeljito pobranamo. — Slabe godnosti tal na zanamjenih travnikih pa je največkrat krivo pomanjkanje humusa, sprstenine, ki da zemlji življenje, ter jo napravi godno. Godnost zemlje pa povzroča njeno rodovitnost. To godnost pa dosežemo z gnojenjem s hlevskim gnojem ali s kompostom, z drugimi gnojili ne. Povdarjamo, da brez teh gnojil se noben travnik ne da trajno ohraniti rodoviten, pa naj mu trosimo še take množine umetnih gnojil.

Če pa niti z osušenjem, niti z namakanjem, ne z branjem in ne z domačimi gnojili ne moremo odstraniti pomanjkljivosti takega travnika, nam ne preostane drugega, kakor da ga preorjemo in zasejemo s primerno travno — deteljno mešanico. To je vedno potrebno pri osušenih močvirnih travniščih. Se-

tev trav pa sledi šele čez par let potem, ko smo zemljo obdelovali kot ujivo in jo na ta način prezračili in vdělali. S tem smo tudi zatrli ves travniški plevel in dosegli primerno godnost tal. Če bi živinorejcu vsled take začasne spremembe travišč v njive primanjkovalo krme, si jo nadoknadi na njihvah s setvijo grašičnih mešanice, zelene koruske ali drugih primeruhtih krmaskih rastlin.

Največji užitek nam donāša travnik, če ga izkoristimo s košnjo in pašo. Ta način je pa pri nas še malo znan deloma vsled manj primerne razporedbe zemljišč na naših kmetijah, deloma vsled splošno slabega pašnega gospodarstva. Tako pašništvo zahteva namreč dobra travišča, ki se dajo tudi kositi. Te je razdeliti v manjše ograde, obore, ki jih ogradiamo ter izmenično pasemo in kosimo. Krma, ki jo tu pridělamo, je mnogo tečnejša, bogatejša na beljakovinah kot ona iz navadnih travnikov, kajti preiskovanja so dognala, da je v njej skoro dvakrat toliko beljakovin kot v tej. To povzroča predvsem živina, ki tu gnoji s svojim blatom in secalnico. Nadajna prednost take košnje s pašo obstoji v tem, da se zatre mnogo travniškega plevela, ki ne prenese prepogoste košnje in pašenja, pa ga tudi živina, potepta ali izruje. — Tam, kjer bi tako oskrbovanje travišč bilo težje izvedljivo, naj bi se vsaj to vpeljalo, da se košnine zgodaj spomladi in jeseni po košnji čim bolj popašejo. Od tega bo vsaj ta korist, da se plevel zatre in travišča zagnojijo z živalskimi odpadki.

Umen živinorejec ne bo stremel samo za tem, do pridobi čim večjo množino sena, ampak čim boljšo, tečnejšo, beljakovinsto klajo. Vedeti namreč treba, da 1 kg dobrega sena zaleže več nego 2 kg slabega. Dobro seno pa dobimo, če travo primeroma zgodaj ob cvetju pokosimo. Zato velja načelo, da izvedemo prvo košnjo čim prej. To nam potrjujejo natančni poskusi, ki so ugotovili, da je množina beljakovin v senu ob zgodnji košnji znatno večja. Pa tudi navadna praksa to potrjuje, kajti naše kmetijske gospodinjice dobro vedo, da zgodaj pokošeno seno da mnogo več in mastnejšega mleka ter se po taki klaji živina bolje redi. Na čistih košeninah je

zgodnja košnja vsekakor najboljši način za pridobivanje beljakovinste klaje. Zato, da se to pri nas še premalo vpošteva. — Še eno prednost ima zgodnja košnja: namreč da pušči v zemlji še dovolj pripravljene rastlinske hrane za drugo košnjo, ki tedaj izpade še obilnejša in tečnejša. Znano je namreč, da ima otava v sebi 30 do 50% več beljakovin kot prvo seno. — Da se ob sušenju sena ali otave ne izgubi preveč drobnih deteljnih listov in cvetja, ki vsebujejo veliko beljakovin, je tako travo najbolje sušiti, kjer se pač to da, v kozoleh, na ostrvih ali sličnih sušilnih pripravah.

Če naj travišče donāša bogate, istočasno pa tudi beljakovinsto košnje, tedaj ne zadostuje samo, da ga pravilno izkoriščamo, ampak ga moramo tudi pravilno gnojiti. Enostransko gnojenje tu ni dobičkanosno. Kakor ni priporočljivo leto za leto voziti na travnik gnojnice in hlevski gnoj ali kompost, tako tudi ne koristi trosenje samo fosfatnih in kalijevih umetnih gnojil, četudi so primeroma še najcenejša. Navedena domača gnojila pospešujejo predvsem rast trav, umetna pa bohoteh razvoj detelj. Potrebna so torej gnojila obeh vrst, da bodo ene in druge rastline enakomerno dobro uspevale.

Imamo sicer tudi razna dušičnata umetna gnojila, kakor so apneni dušik, čilski soliter, žveplenokislj amonijak, ki so pa ob današnjih cenah za kmetijske pridelke pri nas odločno predraga in zgubonosna. Zato teh za travništvo ne moremo priporočati. Sicer jih pa tudi treba ni za naše kmetije s precejšnjo živinorejo, ki imajo dovolj hlevskega gnoja, gnojnice in komposta, vsebujočih zadostne množine dušika. Toda v njih moramo ohraniti ta dušik tako, da se ne izgubi, kar dosežemo s tem, da z njimi pravilno ravnamo. Ker je pa to najvažnejši postopek za ohranitev gnojilne vrednosti domačih gnojil, ne smejo se naši kmetje čuditi, če slišijo ali čitajo tako pogosto, kako je pravilno oskrbovati ta gnojila, ki so danes skoro edina, s katerimi oni lahko razpolagajo.

Tako smo tu podali nekaj navodil, kako naj se dvigne pridelek naših travnikov ne samo po množini, ampak tudi po kakovosti.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Shranjevanje umazanega perila

V vsakem stanovanju mora imeti tudi umazano perilo določen prostor, kjer čaka na pranje; ta pa mora biti suh in zračen, toda ne na vidnem mestu v stanovanju. Tak kot, ki ustreza vsem zahtevam, pa ni vedno lahko najti, zato dela shranjevanje umazanega perila nekaterim gospodinjam naravnost preglavice. Druge, manj natančne pa pustijo, da se umazano perilo valja okrog, ali pa, da leži v kakem temnem kotu, v skrinji ali zaprtem zaboju; zato ima perilo, ki je ležalo delj časa v prostoru, kjer je malo zraka ali v zaprti posodi, rado neprijeten, zatohel duh.

Umazano perilo spravljamo lahko na dva načina in sicer ali vsega skupaj ali pa ločeno po vrsti perila oziroma po vrsti tkanin in po uporabi. Pri prvem načinu nosimo vse perilo od kraja v zračno košaro ali nepokrit zaboj, ki naj stoji v suhem in zračnem prostoru. Tako shranjevanje je zelo enostavno, vendar pa imamo pred pranjem več dela, ker ne moremo prati vsega, kar je umazano, skupaj. Zato moramo pozneje, preden peremo, perilo zmetati najprvo iz zaboja ali košare na kup, ki ga potem razmečemo v več manjših kupčkov. To delo pa si prihranimo za vedno, ako se odločimo za drugi način shranjenega perila, t. j., da umazano perilo sproti devamo v posebne vrečice, ki jih moramo imeti več, kolikorkrat perilo posebej operemo. V manjšem gospodinjstvu bi ga porazdelili v tele skupine: belo, barvasto, volнено in nogavice. V velikem gospodinjstvu bi bilo priporočljivo, da ga razberemo v: namizno, posteljno in živотно, robece, volнено perilo, drobnarije prtički, vezenine), otroško in kuhinjsko perilo.

Potrebne vrečice si napravimo iz ostankov pisanega blaga, ali iz dobrih kosov nerabne obleke. Zelo pripravne so vrečice, ki imajo obliko velike torbice, kakršne imamo v gospodinjstvu za nakupovanje. Razen teh so primerne še druge, ki jih napravimo ravno tako iz blaga, mesto kovinastih obročev pa uporabimo lesen obešalnik

za obleko. Napravimo vrečico tako, da jo zgoraj sešijemo, spodaj pa pustimo odprto, ter jo zapnemo z gumbi. Na srednji strani ji naredimo v zgornji polovici razporek, skozi katerega devamo perilo vanjo. Nazadnje vtaknemo vanjo lesen obešalnik tako, da gleda kljukica ven, leseni del, ki je skrit v vrhu vreče, pa ji da lepo pravokotno obliko. Ko je vrečica polna perila in jo hočemo izprazniti, jo spodaj odpnemo in vsebina pade sama iz nje.

Posamezne vrečice za shranjevanje perila namestimo v kakem zračnem prostoru. Ako se primeri, da moramo ta ali oni predmet oprati prej kakor ostalo perilo, tedaj dobro vemo, v katero vrečo naj posežemo, da ga dobimo. Ni nam treba riti po veliki množini perila, kar je zamudno in tudi ne posebno čedno delo.

Koučno ne smemo pozabiti, da perilu kuduje, če leži predolgo časa umazano. Zato s pranjem nikoli ne čakajmo predlogo, ampak perilo operimo vsaj vsakih 14 dni. Tako imamo manj dela, perilo lažje operemo in namesto, da bi ležalo umazano na podstrešju, imamo opranega in polikanega v omari. Š. H.

KUHINJA

Karfijolna pasteta. Srednjeveliko karfijolo osušim, operem, razdelim na posamezne cvetke, ter skuham v slani vodi. Kuhano karfijolo odcedim in pridenem sledeči mešanici: Pet dkg surovega masla mešam z dvema rumenjaka, pridenem iz dveh beljakov sneg, polno pest drobtin in štiri žlice drobno sesekljane suhe svinjine. Nazadnje pridenem karfijolo. Obliko dobro namažem, stresem vanjo zmes in skuham v sopari. V sopari skuham na ta način, da postavim obliko v večjo posodo, nalijem toliko vroče vode, da sega ta do polovice oblike. Posodo pokrijem, denem v pečico in kuham pol ure. Na mizo dam pasteto, kot samostojno jed.

Ponarejena svinjska ribica. Troje vrst mesa in sicer, goveje, svinjsko in telečje meso prav na drobno sesekljam

ali zmeljem. Vsakega mesa naj bo en četrt kg. Svinjsko meso naj bo precej mastno. Meso dobro premešam in pridenem eno obribano, v mleku namočeno in ožeto žemljico, eno celo jajce, ščep popra, primerno soli, malo zelenege peteršilja in malo sesekljane čebule. Ko je vse prav dobro zmešano, zobljujem na deski ribico in jo zavijem v pečico. Pečico poprej obložim z vršički zelenega peteršilja, z odrezki limonine lupinice in s prav majhnimi koščki lavorjevega lista. Tako pripravljeno ribico polijem s segreto mastjo in spečem v pečici. Kot pridatek dam kisló zelje ali kisló repo, ali kakršnokoli solato.

Prepečenec (cvibak). Testo napravim iz enega kg moka, dveh dkg shajanege kvasa, treh osmink litra toplega mleka, pet dkg sladkorja, pet dkg surovega masla, primerno soli, dva rumenjaka in nekaj stolčenege janeža. Nazadnje pridenem še sneg iz dveh beljakov. To testo prav temeljito pogne-

tem. Pogneteno testo denem v pognjen, z moko potresen peharček, denem na toplo, da vzide. Čez dve uri testo zopet pognetem in razrežem na majhne kose. Te kose povaljam z dlanjo v ped dolge klobasice. Konce staknem skupaj, zvijem kot polžke in denem tesno enega poleg drugega na pekačo. Ko zopet vzidejo, jih spečem v vroči pečici. Drugi dan zrežem te kose z ostrim nožem na mazinec debele kose, jih pokladam na pekačo in jih na obeh straneh lepo rumeno popečem. Ta prepečenec je zelo priporočljiv za želodčno bolne in okrevajoče osebe.

Repna cima kot solata. Repno cimo skuham v obilni slani vodi. Kuhano cimo stresem na rešeto in osvežim z mrzlo vodo. Potem jo zabelim z oljem in kisom in potresem s stolčenim poprom.

Leča v solati. Mehko kuhano lečo zabelim z oljem in kisom. Obložim jo z zeljnato solato in s trdo kuhanimi, na četrтинke narezanimi jajci.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska borza. Promet z inozemskimi devizami je bil v zadnjem tednu srednje živahen. V privatnem kliringu so plačevali zanje sledeče cene: angleški funt 257 Din, ameriški dolar 50.15 Din, nemška marka 14.14 Din, avstrijski šiling 9.35 Din, španska pezeta 6.72 Din, italijanska lira 2.95 Din, grški boni 30 par. — Uradni tečajji so pa beležili: Angleški funt 216.68 Din, ameriški dolar 43.42 Din, holandski goldinar 29.83 Din, nemška marka 17.63 Din, švicarski frank 14.28 Din, belgijski belga 7.40 Din, francoski frank 2.89 Din, češka krona 1.82 Din. — Nemška marka ima zelo različne tečaje; tako poročajo, da ima Nemčija 20 vrst vezanih mark, tako da prav za prav proste marke ni več. V državah s prostim deviznim prometom notira nemška marka še vedno polovico zlatega kurza kljub temu, da je uvoz in izvoz bankovcev prepovedan. Tečaj je torej v sredi med tečajji registrskih in vezanih mark. V tem se še vedno razvija obsežno tihotapstvo.

ŽIVINA

g Ljubljanski živalski sejem 15. januarja. Ta sejem je bil nekoliko boljši od prejšnjih tako glede prigona kakor tudi glede kupčij. Sejmarji so prignali: 71 volov, 51 krav, 25 telet, 25 prašičkov za rejo in 74 konj. Prodali so pa 38 volov, 23 krav, 15 telet, 20 prašičkov in 10 konj. — Cene so pa ostale v primeri s prejšnjim sejmom neizpremenjene. Za 1 kg žive teže so plačevali: vole I. vrste 3.50 do 4 Din, II. vrste 2.75 do 3.50 Din, III. vrste 2 do 2.75 Din, krave debele 2 do 3.50 Din, klobasarce 1.50 do 2 Din, teleta 4.50 do 5.50 Din. Prašičke za rejo 6 do 12 tednov stare so prodajali po 85 do 150 Din.

g Ptujski prašičji sejem 15. t. m. Zaradi hude zime je bil ta sejem slabo založen, kupčija pa srednja. Kmetje so pripeljali 144 odraslih prašičev in 20 pujskov, skupno 164 repov; odprodali so jih pa le 68. Povprečne cene za 1 kg žive teže so bile naslednje: pršutarji 4.50—5 Din, debele svinje 5—5.50 Din, prašički za rejo 4.25—4.50 Din. Pujski 6 do 12 tednov stari so šli po kakovosti od 80 do 120 Din eden.

g Mariborski prašičji sejem 17. t. m. Le 87 prašičev so prašičerejci pripeljali na ta sejem in še od teh so odprodali le 44 repov. Cene za enega so bile sledeče: 5 do 6 tednov stari 70 do 85 Din. 7 do 9 tednov 100 do 130 Din, 3 do 4 mesece 150 do 200 Din, 5 do 7 mesecev 230 do 300 Din, 8 do 10 mesecev 350 do 480 Din, 1 leto stari 570 do 950 Din. 1 kg žive teže je bil 5. 50 do 6.50 Din, mrtve teže 7 do 9.50 Din.

g Izvoz naših prašičev na Češko-slovaško zvišan. V preteklem letu je Češko-slovaška v primeri z letom 1934 znatno zvišala svoj uvoz prašičev. Tega povečanja je bila deležna predvsem Jugoslavija, ki je uvozila lani 75.208 prašičev nasproti 22.423 v prejšnjem letu. Tako se je jugoslovanski uvoz več nego potrojil. Tudi uvoz naše masti se je zvišal od 141 vagonov 1934 na 185 vagonov v letu 1935.

RAZNO

g Žitni trg. Trdne so cene za pšenico in koruzo, toda kupčije so pičle. Po blagu sicer nekoliko povprašujejo, ponudb pa je le še malo. V naših krajih promet počiva. Na ljubljanski blagovni borzi notirajo naslednje cene, ki veljajo za 100 kg blaga pri vagonski dobavi postavljenega na nakladalno postajo in vloženega v vagon: Pšenica baška in banaška 78 kg težka z 2% primest po 172.50 do 170 Din, koruza času primerno suha s kakovostnim jamstvom na nakladni postaji po 112 do 115 Din, prekmurska koruza 118 do 120 Din, oves slavonski 137.50 do 140 Din, moka ničla bačka in banatska 270 do 280 Din, št. 250 do 255 Din, št. 5 230 do 235 Din, otrobi debeli bački 110 do 115 Din.

g Vinsko tržišče na Dolenjskem. Vinska kupčija na Dolenjskem in Bizeljskem se je zaradi toplejšega vremena nekoliko poživila, čemur so vzrok zlasti nizke vinske cene. Manjši vinogradniki, zlasti če so v denarnih stiskah, še 3 Din za liter ne dosežajo za kapljico, ki je sicer vredna vsaj 4 Din. Pa še za tako mal denar je težko vino prodati. Tako je šlo iz postaje Videm-Krško od trgatve sem komaj kakih 800 hl vina, kar je za ta okoliš zelo malo. Sicer ga odpeljejo kupci tudi precej z avtomobili, ker je ta prevoz zlasti za manjše količine cenejši in pripravnejši kot z železnico. Toda tudi

s temi ga ni šlo mnogo več kot kakih 1000 hl. Vina pa je ševedno dovolj. Vinogradniki pričakujejo, da se bo sedaj spomladi kupčija bolj poživela in tudi cene nekoliko izboljšale.

g Lanski izvoz našega sadja. Po uradnih podatkih je iznašal izvoz jabolok od 1. julija do 20. decembra 1935 3243 vagonov, od katerih smo prodali v Češko-slovaško 1590 vagonov, v Nemčijo le 1239 in v Avstrijo 340 vagonov. — Svežih češpelj smo do konca sezone izvozili 2861 vagonov, od tega 1574 vagonov v Avstrijo, 1069 vagonov v Češko-slovaško in 139 vagonov na Poljsko. — Grozdja smo prodali skupno 860 vagonov, od tega v Avstrijo 314, na Češko-slovaško 260, v Nemčijo 174 in na Poljsko 102 vagona. V Anglijo je šlo 8, v Švico 2 vagona. — V zadnji dobi smo dosegli izjemen kontigent 36.000 met. stotov nepakiranih jabolok za uvoz v Nemčijo v januarju in februarju 1936. Ta kontigent ne uživa nikakih izvoznih premij.

CENE

g Cene na dorobno rasejo. Narodna banka objavlja tudi indeks cen na drobno v Belgradu, iz katerega sledi dvigu cen na debelo tudi dvig cen na drobno, četudi pozneje. Julija lanskega leta je indeks cen na debelo začel rasti, toda indeks cen na drobno mu ni takoj sledil. Indeks cen na debelo se je dvignil od 63.3 v juliju na 71.6 v decembru. Indeks cen na drobno pa je v avgustu še popustil na 67.6 nakar se je pričel polagoma dvigati in je po najnovejših podatkih Narodne banke v decembru narasel na 73.1 točke (1926 enako 100). Navzlic temu dvigu od 67. 6 na 73. 1 torej za 5.5 točke ali za 7%, je bil v decembru indeks cen na drobno šele za 3.7 točke ali za 5% višji nego lani v decembru. V primeri z lanskim letom je bilo v zadnjih mesecih gibanje indeksa cen na drobno naslednje:

	avg.	nov.	dec.
1934	18.8	70.3	19.4
1935	67.6	71.6	73.1
razlika	-1.2	+1.3	+3.7

Najbolj se je dvignila cena za kurjavo in razsvetljavo za 1.6 točke, potem za prehrano 1.1 in najmanj za oblačila 0.6 točke.

PRAVNI NASVETI

Zapuščina užitkarice. M. Z. V. Kupili ste od posestnika celo posestvo s stanovanjsko hišo, gospodarskimi poslopji in malo hišico. Prodajalec si je zase in za svojo ženo izgovoril dosmrtno stanovanje v hišici in užitek travnika okrog nje. Prodajalec je umrl že prej, lani decembra pa je umrla tudi njegova žena. Ostalo je nekaj sena, ki si ga lasti sin užitkarice. Vprašate, če mu lahko to seno hranite, ker mislite, da je po smrti užitkarice vaše. — Še stoječa trava ob smrti užitkarice bi pripadala lastniku posestva. Ker je bila trava že pokošena za življenja užitkarice, je s tem postala njena last in spada sedaj ob njeni smrti v zapuščino užitkarice. To bo podedoval pač njen sin kot zakoniti dedič, ker je umrla brez oporoke.

Izplačilo dote s prepisom vloge. F. K. Pred letom ste prevzeli od očeta posestvo in je oče izgovoril bratu in sestram doto. Ni pa v izročilni pogodbi zapisano, kdaj morate dote izplačati. Sedaj vas terjajo za plačilo dote, vi pa imate le hranilne knjižice, ki jih je prinesla vaša nevesta. Vprašate, kdaj morate dote izplačati in če lahko plačate s hranilno knjižico. — Če v izročilni pogodbi ni zapisano, kdaj ima prevzemnik izplačati dote, potem je dolžan tako j to storiti, čim ga upniki opomnijo na plačilo. Bratu in sestram ne morete plačilo dote s knjižicami vsiliti; če pa s tem soglašajo, potem lahko pri hranilnici daste prepisati sedanje knjižice na vsakega toliko, kolikor znaša dota in izročite mesto plačila v gotovini vsakemu svojo knjižico.

Vojaški rok pri zrakovplovstvu. V. M. R. Pri zrakovplovstvu in mornarici trajajo vojaški rok dve leti. Zato bo moral vaš sin, ki je pri zrakovplovstvu, služiti dve leti.

Prestavitev steze. T. Z. Čez vašo njivo pelje steza, ki jo uporabljajo posestniki treh hiš. Ker vam je ta steza nadležna, bi jo radi prestavili za kakšnih 15 metrov. Vprašate, če je prestavitev steze dopustna. — Če bo nova steza svrhi služnosti pravice, ki jo imajo tiste tri hiše, enako odgovarjala, kakor sedanja, jo smete prestaviti. To se pravi: s preložitvijo steze ne smete pravice poti upravičencem otežkočiti, n. pr. pot podaljšati ali jo napeljati preko močvirja in podobno.

Banovinska taksa na posest in nošenje orožja. J. Z. Če nimate orožja, čemu imate orožni list? Sporočite okrajnemu načelnstvu, da nimate orožja. Če vam bodo verjeli, vam morda ne bo treba plačati banovinske takse. Sicer bo pa najbolje, da vrnete orožni list.

Služba pri policiji. J. K. Prošnje se vlagajo pri upravi policije (v Ljubljani). Vendar zaenkrat najbrže ne boste uspeli, ker je uprava ljubljanske policije pred kratkim objavila v listih, da so vsa mesta zasedena. Kandidat za policijskega stražnika ali agenta mora izpolnjevati te-le pogoje: 1. da je naš državljan; 2. da je dovršil 21. leto in ni se prekorajčil 50. leta starosti; 3. da je telesno in duševno zdrav; 4. da je neoženjen ali vdovec brez otrok; 5. da je nemadeževanega vedenja v preteklosti; 6. da zna čitati, pisati in računati. Visok mora biti 164 cm in mora imeti odslužen rok v stalnem kadru. O vsem tem je treba prošnji priložiti spričevala: državljanško izkaznico ali pa domovinski list, rojstni list, zdravniško spričevalo, samski list odtosno potrdilo, da je vdovec brez otrok, pravdnostno spričevalo, šolska spričevala, vojaško izkaznico.

Posojilo ali podarjeno. F. G. D. Plačevali ste za dom razna rokodelska dela, starešem ste pa dajali tudi gotovino. Vprašate če lahko zahtevate povračilo teh zneskov v celoti ali vsaj deloma. — Gre za to, kakšen namen ste imeli ko ste denar dajali. Če ste starešem denar posodili, potem lahko zahtevate povračilo posojila. Če ste pa denar kar tako dali, da niti sami niti starši niste mirili na to, da denar posodite in ga bō treba vrniti, potem ne morete od staršev, ki so lastniki posestva, zahtevati nobenega povračila, ker se smatra, da ste vse darovali starešem. Če pa je bil nagib darovanja vaša tiha želja, da dobite od staršev posestvo, ki ga vam pa nočejo dati, ne spremini to na že izvršenem darovanju ničesar.

Lisičja nadlega. L. V. Okrajno načelstvo vas je pravilno poučilo da po predpisih lovskega zakona tudi lisice ne smete streljati. Vse, kar ste napisali v dopisu, sporočite okrajnemu načelnstvu.

V zakup dani travnik se sme prodati. J. S. S. Travnik ste oddali v zakup in ste že prejeli zakupnino. Sedaj se vam pa nudi prilika, da bi travnik prodali. Vprašate, če bi v tem slučaju zakupoprejemnik moral odstopiti od pogodbe. — Ker zakupne pogodbe najbrže niste vpisali v zemljiško knjigo, lahko travnik vsak čas prodate in zakupnik se more po pravilni odpovedi umakniti novemu posestniku. Vi bi pa morali povrniti zakupnino in zakupoprejemniku plačati odškodnino za vso škodo in izgubljeno korist. Odpovedna doba pa znaša pri zakupih najmanj šest mesecev, ako ni bilo kaj drugega dogovorjeno ali krajevno-običajno. Zato bi novi lastnik (kupec) verjetno ne mogel dobiti travnika pred letošnjo prvo košnjo.